

Duálne vzdelávanie nie je byrokratický strašiak

Duálne vzdelávanie v poľnohospodárstve nie je prekážkou, ale príležitosťou. Zhodli sa na tom zástupcovia štátu, škôl, univerzity, profesijných organizácií a zamestnávateľov na okrúhlym stole, ktorý iniciovalo združenie AGRION - Združenie dodávateľov pôdohospodárskej techniky v SR. Podujatie sa uskutočnilo s podporou Štátneho inštitútu odborného vzdelávania (ŠIOV) v rámci Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce a zúčastnila sa ho aj Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora.

Cieľom stretnutia bolo búrať mýty o duálnom vzdelávaní, pomenovať reálne problémy systému a hľadať konkrétne riešenia pre lepšie prepojenie škôl a praxe v agrosektore.

Na diskusii sa zúčastnili zástupcovia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, ŠIOV, Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, riaditelia stredných odborných škôl a predstavitelia významných zamestnávateľov z celého Slovenska.

Duálne vzdelávanie funguje, no v poľnohospodárstve je stále slabé

Hoci je duálne vzdelávanie na Slovensku zavedené už 11 rokov, v sektore poľnohospodárstva jeho rozšírenie zatiaľ nezodpovedá potrebám praxe. Účastníci sa zhodli, že potenciál systému je výrazne vyšší, než je jeho súčasné využitie.

Pozitívne skúsenosti predstavili zamestnávateľia, ktorí sú do systému zapojení od jeho začiatku - napríklad PD Mestečko (Peter Ježo) či spoločnosť Plynas, s.r.o. (Alfréd Rusňák).

Peter Ježo uviedol, že približne 90 % žiakov po ukončení duálneho vzdelávania v podniku zostáva pracovať.

„Najviac som si správnosť rozhodnutia vstúpiť do duálneho vzdelávania uvedomil dvakrát – prvýkrát počas pandémie a druhýkrát, keď nám v jednom roku z dôvodu legislatívnych zmien odišlo do predčasného dôchodku viac ako 20 pracovníkov. Vďaka duálu sme tieto výkyvy ustáli bez vážnejších následkov,“ povedal Ježo.

Podľa neho je práve stabilita pracovnej sily jedným z najväčších prínosov systému.

Skúsenosť zo stavebného sektora priniesol aj Alfréd Rusňák zo spoločnosti Plynas, s.r.o., ktorý poukázal na kontinuitu praktického vzdelávania.

„Pre mňa je výhoda, že študent je od začiatku náš. Nestane sa, že ho majster počas klasickej praxe vezme na inú stavbu alebo na inú školskú aktivitu a tým sa preruší kontinuita jeho rozvoja. Vzťah k dualistovi je iný – už je to člen tímu,“ uviedol Rusňák.

Dodal, že kým na začiatku si jeho zamestnanci nevedeli predstaviť, že budú pracovať so žiakom, dnes je situácia opačná.

„Dnes sa pýtajú, keď ho nemajú, prečo ho nemajú. Berú to ako prirodzenú súčasť pracovného dňa.“

Zamestnávateľia sa zároveň zhodli, že hoci sa môže stať, že absolvent po skončení štúdia odíde ku konkurencii, systém dlhodobo funguje – časť mladých sa vracia späť a zároveň prichádzajú ďalší.

„Duálne vzdelávanie nie je o príspevku od štátu. Hlavnou motiváciou musí byť zabezpečenie si kvalifikovanej pracovnej sily do budúcnosti,“ zaznelo počas diskusie.

Byrokracia? Najväčší mýtus

Jednou z hlavných tém stretnutia bola administratívna náročnosť systému. Účastníci sa zhodli, že práve byrokracia je najväčším strašiacom, ktorý mnohé firmy odrádza od vstupu do duálneho vzdelávania.

Zástupcovia zamestnávateľov, ŠIOV aj SPPK však potvrdili, že hoci boli začiatky systému náročnejšie, dnes už duálne vzdelávanie nepredstavuje výrazne väčšiu administratívnu záťaž než bežný pracovný pomer.

Henrieta Vrábľová, riaditeľka Odboru odborného vzdelávania a prípravy Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, zdôraznila, že komora je záujemcom o duálne vzdelávanie plne k dispozícii.

„SPPK je pre podniky partnerom v procese vstupu do duálneho vzdelávania. Vieme ich previesť jednotlivými krokmi tak, aby to pre firmu nebolo zaťažujúce. A sme k dispozícii aj počas samotného vzdelávania – na poradenstvo a riešenie vzniknutých situácií,“ uviedla Vrábľová.

Podľa nej je dôležité, aby firmy nevnímali systém ako komplikáciu, ale ako riadený proces, v ktorom nie sú samy.

Na diskusii zaznelo aj prirovnanie k bežnej personálnej agende. Riaditeľ sekretariátu AGRION Eugen Mizerák upozornil, že vstup žiaka do duálneho vzdelávania je potrebné vnímať realisticky.

„Treba to brať tak, že do firmy prichádza nový človek. A s každým novým človekom – aj keby prišiel len na jednoduchú brigádu – je spojená určitá agenda. To nie je niečo navyše, to je prirodzená súčasť fungovania podniku,“ uviedol Mizerák.

Henrieta Vrábľová zároveň doplnila, že špecifikom duálneho vzdelávania je skutočnosť, že ide o mladistvého žiaka, do procesu vstupuje zákonný zástupca a existuje vzťah so školou.

„Práve toto je však výhoda systému. Zamestnávateľ v duále má možnosť vstupovať do obsahu vzdelávania a v určitom rozsahu iniciovať zmeny tak, aby bolo vzdelávanie viac prispôbené reálnej praxi,“ doplnila Vrábľová.

Zhodne zaznelo, že motiváciou vstupu do systému nemá byť príspevok od štátu, ktorý iba zmierňuje počiatočné náklady. Hlavným dôvodom má byť dlhodobé zabezpečenie kvalifikovanej pracovnej sily.

Prepojenie škôl a praxe je kľúčové

Diskusia sa venovala aj spolupráci škôl so zamestnávateľmi. Zástupcovia stredných odborných škôl z Topoľčian aj riaditeľ Strednej odbornej školy technickej a agropotravinárskej v Rimavskej Sobote sa zhodli, že spolupráca s firmami u nich funguje.

Ide o spoluprácu školského vzdelávacieho programu, odborný výcvik, exkurzie, ako aj účasť firiem na dňoch otvorených dverí. Práve tam majú žiaci základných škôl možnosť vidieť prepojenie vzdelávania s reálnou praxou a lepšie pochopiť uplatnenie v odbore.

Zaznela však aj myšlienka, že nábor študentov do duálneho vzdelávania nemusí byť výlučne na pleciach škôl.

Riaditeľ sekretariátu AGRION Eugen Mizerák poukázal na to, že aj firmy môžu byť aktívnejšie.

„Nemusíme sa spoliehať len na nábor školy. Firmy si môžu urobiť vlastný nábor a nájsť si mladého človeka vo svojom okolí – či už je to rodinný príslušník zamestnanca alebo mladý človek, v ktorom vidíme potenciál. Ak má záujem u nás pracovať, vieme mu ponúknuť možnosť vstúpiť do duálneho vzdelávania už od začiatku štúdia,“ uviedol Mizerák.

Model je podľa neho jednoduchý – študent pracuje jeden týždeň vo firme a jeden týždeň navštevuje školu. Školu je možné vybrať podľa kvality a vybavenia, a to aj mimo miesta bydliska, s využitím internátu.

„Výhodou je, že mladý človek pracuje a praxuje v mieste svojho bydliska a zároveň si môže vybrať školu, ktorá mu najviac vyhovuje. Ak s ňou ešte nemáme uzatvorenú zmluvu, vieme ju dodatočne uzavrieť,“ doplnil.

Tento návrh sa stretol s pozitívnym ohlasom medzi členmi AGRION-u. Pre viacerých predstaviteľov firiem začal dávať systém duálneho vzdelávania nový, praktický zmysel.

Mizerák uviedol, že inšpiráciou je švajčiarsky model, kde je výber budúcej profesie a zamestnávateľa prirodzenou súčasťou kariérneho rozhodovania už v nižších ročníkoch základnej školy.

Zaznelo však aj to, že firmám nič nebráni organizovať exkurzie základných škôl priamo vo svojich podnikoch. Práve osobná skúsenosť s modernou technikou a reálnym pracovným prostredím môže výrazne ovplyvniť rozhodovanie mladých ľudí.

Peter Ježo potvrdil, že jeho podnik aktívne spolupracuje so základnými školami v regióne a exkurzie pravidelne organizuje. Podľa neho je dôležité ukazovať mladým ľuďom realitu moderného poľnohospodárstva už v skoršom veku.

Potrebuje kvalitných, nie iba viac ľudí

Účastníci sa zhodli, že poľnohospodárstvo budúcnosti nebude potrebovať viac pracovníkov, ale výrazne kvalifikovanejších – schopných pracovať s modernou technikou, diagnostikou a sofistikovanými technológiami.

Diskusia sa posunula aj k zásadnej otázke: čo je vlastne cieľom mladého človeka pri rozhodovaní o budúcnosti?

Zhodne zaznelo, že **profesia je cieľ - a školy sú cestou, ako sa k nemu dostať.**

Práve skúsenosti zo Švajčiarska, získané v rámci Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce, ukázali, že úspech systému nie je primárne o peniazoch ani o vysokých nákladoch, ale o nastavení mysle a jasnom kariérnom smerovaní mladých ľudí.

„Nie je to vždy o financiách. Projekt švajčiarsko-slovenskej spolupráce nám ukázal, že kľúčové je nastavenie myslenia – ukazovať mladým ľuďom cieľ a zároveň im jasne pomenovať cestu, ako sa k nemu dostanú,“ zaznelo v diskusii.

Účastníci sa zhodli, že je potrebné systematicky ukazovať profesie už žiakom základných škôl – nielen názvy odborov, ale konkrétne pracovné uplatnenie. Rovnako dôležité je prezentovať ďalšie možnosti pokračovania vo vzdelávaní.

Práve tu sa otvára priestor pre kontinuitu. Šikovný absolvent strednej odbornej školy nemusí zostať na úrovni SOŠ. Ak má ambíciu pokračovať, môže si vybrať aj vysokoškolské štúdium.

Nový profesijný **bakalársky program mechatronika**, určený najmä pre absolventov stredných odborných škôl s poľnohospodárskym zameraním, na stretnutí osobne predstavil prorektor Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre prof. Pavol Findura. Program je zameraný na prípravu servisných špecialistov, odborníkov na diagnostiku a potenciálnych vedúcich servisných oddelení.

Zhodne zaznelo, že mladí ľudia sa nemusia definitívne rozhodnúť už v pätnástich rokoch. Dôležité je nechať cestu otvorenú – umožniť im vstúpiť do praxe, získať skúsenosti a zároveň mať možnosť pokračovať vo vzdelávaní.

Ukázať cieľ. Ukázať cestu. A nechať priestor na rast.

Informácie musia prísť už na základné školy

Významnou témou diskusie bola aj dostupnosť informácií o odborných profesiách na základných školách.

Z úst generálnej riaditeľky sekcie poľnohospodárstva Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Andrei Hrdej zaznelo, že práve na úrovni základných škôl informácie často chýbajú.

Potvrdila, že je potrebné pracovať systematicky, aby propagácia odborných profesií nebola závislá len od toho, či konkrétna škola umožní vstup externým subjektom.

Zaznelo, že nie je v silách zamestnávateľov ani profesijných združení obchádzať každú základnú školu osobitne. Základné školy, ktoré aktívne spolupracujú so strednými odbornými školami, sa k informáciám o moderných technológiách a potrebách praxe dostanú. No tam, kde sú školy uzavreté voči spolupráci, môžu byť žiaci ochudobnení o aktuálne poznatky a možnosti.

Diskusia však zároveň pomenovala aj realitu, že na základných školách nie je možné, aby každé odvetvie a každý odbor chodil samostatne prezentovať svoje možnosti. Ak by mali školy prijímať prezentácie zo všetkých sektorov, nezostal by priestor na samotné vyučovanie.

Práve preto zaznela potreba systémového riešenia.

Inšpiráciou môže byť švajčiarsky model, kde majú žiaci v 7. – 9. ročníku samostatný predmet „kariéra“. V jeho rámci získavajú prehľad o jednotlivých profesiách, rozumejú možnostiam ďalšieho vzdelávania a sú lepšie pripravení rozhodovať sa o svojej budúcnosti.

Mariana Mlčúchová zo Štátneho inštitútu odborného vzdelávania uviedla, že aj v rámci Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce je podpora a propagácia odborného vzdelávania jednou z kľúčových tém. Vyjadrila zároveň podporu presunutiu termínu výstavy Agrokomplex na september, čo umožnilo účasť základných škôl.

Pre žiakov bol pripravený program „Cesta profíka“, ktorý ich motivoval navštíviť jednotlivé stanovišťa výstavy, spoznať moderné technológie a oboznámiť sa s aktuálnou podobou poľnohospodárstva.

Do propagácie odborného vzdelávania sa aktívne zapojilo aj združenie AGRION, ktoré na výstave Agrokomplex organizovalo súťaž AgroSkills. Ide o súťaž študentov stredných odborných škôl, v ktorej si mladí ľudia merajú svoje odborné zručnosti v oblasti poľnohospodárskej techniky.

Umiestnením súťaže priamo na Agrokomplexe získali študenti možnosť prezentovať svoje schopnosti pred širokou verejnosťou a zároveň ukázať, že poľnohospodárske profesie sú spojené s modernými technológiami, diagnostikou a odbornými znalosťami.

AgroSkills tak spojil súťaž, motiváciu aj propagáciu odborného vzdelávania na jednom mieste.

Andrea Hrdá zároveň uviedla, že sa osobne zúčastňuje stretnutí na základných školách a otvorene sa prezentuje ako poľnohospodárka – absolventka strednej aj vysokej školy v tomto odbore.

Podľa nej je dôležité búrať stereotypy, že poľnohospodárstvo je špinavá alebo zastaraná práca. Ide o sektor plný moderných technológií.

Tento pohľad potvrdil aj Peter Ježo, ktorý uviedol, že aj v živočíšnej výrobe dnes fungujú dojacie roboty či robotické systémy na kŕmenie.

Moderné poľnohospodárstvo je technologický sektor – no mladí ľudia sa o tom musia dozvedieť včas.

Diskusia bude pokračovať

Okrúhly stôl bol prvým z plánovanej série odborných stretnutí. Účastníci sa zhodli, že téma duálneho

vzdelávania a popularizácie odborných profesií si vyžaduje dlhodobú a systematickú spoluprácu.

V najbližšom období plánuje AGRION spolu s SPPK a ŠIOV zorganizovať workshop pre firmy, ktoré prejavili záujem o vstup do duálneho vzdelávania. Cieľom bude prakticky ich previesť celým procesom – od prvotného rozhodnutia, cez administratívne kroky a zmluvné nastavenie, až po prípravu interného prostredia vo firme.

Súčasťou workshopu bude aj otvorená diskusia o možných úskaliach systému a o tom, ako sa na ne pripraviť tak, aby sa z duálneho vzdelávania stal stabilný a funkčný nástroj riadenia ľudských zdrojov.

AGRION chce spolu s projektom švajčiarsko – slovenskej spolupráce pokračovať v aktivitách zameraných na rozvoj a popularizáciu odborného vzdelávania a agroprofesií. Ambíciou je zároveň spolupracovať na projekte, ktorého cieľom bude systematicky dostať informácie o poľnohospodárskych a technických profesiách na základné školy.

Združenie má vytvorenú pracovnú skupinu pre oblasť vzdelávania a disponuje odborníkmi z členských firiem, ktorí sú pripravení zdieľať svoje skúsenosti z praxe a podieľať sa na tvorbe funkčného modelu kariérneho smerovania mladých ľudí.

Na záver diskusie zaznela aj otázka, v čom spočíva skutočná výhoda duálneho vzdelávania.

„Na základe toho, čo som dnes počul zo všetkých strán, si myslím, že duálne vzdelávanie je pre tých, ktorí chcú aktívne pristupovať k problematike ľudských zdrojov a chcú mať výber zamestnancov pod kontrolou. Tí, ktorí sa nezapoja, budú odkázaní na to, čo ponúkne trh práce – a ten môže byť nestabilný. Nemôžeme čakať na absolventov pred bránami škôl,“ uviedol Eugen Mizerák.

Účastníci sa zhodli, že budúcnosť kvalifikovanej pracovnej sily v agrosektore nebude výsledkom náhody, ale výsledkom vedomých rozhodnutí.

Autor: Eugen Mizerák riaditeľ sekretariátu AGRION - Združenie dodávateľov pôdohospodárskej techniky v SR